

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

חברה בישראל - 53106

תאריך עדכון אחרון 26-09-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): יעל ברדה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yael.berda@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום רביעי 9:30-10:30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הכרות החברה בישראל, התהליכים ההיסטוריים והשינויים התרבותיים שעברה לאורך השנים, הם נדבך חיוני עבור תלמידי המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. העמקה בסוגיות שונות בהיסטוריה החברתית והתרבותית, במקורות ההשפעה והשינויים שעברה החברה - הם מפתח להבנה סוציולוגית של ישראל היום.

נקודת המוצא של הקורס היא כי סיפור היסטורי חברתי ותרבותי אחד או אחר, הוא הבנייה חברתית שנוצרה על ידי קבוצה חברתית בנקודת זמן מסוימת וכשיקוף של תפיסת עולם. מתוך נקודת מוצא זו, תפקידנו כסוציולוגים הוא כפול: לבחון את מי משרת הנרטיב הדומיננטי, ולחשוף ולהאזין לנרטיבים נוספים. לפיכך, נקודת המוצא של ריבוי נקודות מבט, תחייב העמקה בנרטיבים המרכזיים ולצידם הכרות עם נרטיבים אלטרנטיביים לתיאור המציאות החברתית בישראל לאורך השנים. ננסה להבין מה איפשר את התקבעות הנרטיב המרכזי, מה מנע מנרטיבים נוספים להתמקם במקומו או לצידו ומתי בכל זאת התאפשר שינוי.

במקביל להכרות הסוציולוגית עם החברה בישראל, יעסוק הקורס בהתפתחות המחקר הסוציולוגי של החברה בישראל. זאת מתוך הנחה כי חשיפה ההבנייה של הידע הסוציולוגי על החברה בישראל תעניק ביטוי לתהליכי עומק בחברה עצמה. ההכרות עם המחקר הסוציולוגי לאורך השנים, תשמש מקור להבנת השינויים התיאורטיים שעבר המחקר והקשרים בין מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי, הנחות יסוד ומסגרת תיאורטית לבין החברה הנחקרת. במסגרת זו, נבחן שאלות סוציולוגיות כמו: כיצד נוצר ידע חברתי, כיצד הוא מתקבע ומתי הוא מתחלף בידע אחר/חדש.

מטרות הקורס:

1. להכיר סוגיות היסטוריות, מנקודות מבט שונות, אשר תרמו לעיצוב ובנייה של החברה בישראל כפי שאנו מכירים אותה כיום.
2. לפתח מיומנויות ניתוח וחשיבה ביקורתית ביחס לאירועים ההיסטוריים השונים אך גם לסובב אותנו כיום.
3. לאפשר מבט רפלקטיבי על המחקר הסוציולוגי ותהליכי ייצור הידע בישראל לאורך השנים

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הסטודנטיות והסטודנטים יוכלו לזהות תהליכים ולנתח כוחות חברתיים שעיצבו את החברה בישראל כפי שאנו מכירים אותה כיום.
2. הסטודנטיות והסטודנטים יעמיקו את היישום של תיאוריות סוציולוגיות על תהליכים ואירועים שקרו בישראל ובשטחים הכבושים.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית + שלושה סיורי שטח

כתיבת דוחות קריאה

כתיבת עבודה מסכמת

1. בית המשפט העליון

2. מוסררה - בעקבות הפנתרים השחורים

3. הפוליטיקה של הארכיאולוגיה סיור בסילואן/עיר דוד

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

גישות לחקר החברה

בינוי אומה והאידיאולוגיה הציונית

החברה הערבית בישראל

הגירה: שינויים חברתיים, תרבותיים וגיאוגרפיים

דת ודתיים בישראל

נקודות מפנה פוליטיות

מאבקים

אתניות ופוליטיקת הזהויות

זכרון קולקטיבי

היבטים כלכליים

שוק העבודה

קהילות חדשות אזרחויות חדשות

חומר חובה לקריאה:

קריאת חובה:

כ 25% מהחומרים בסילבוס עשויים להשתנות.

הרצוג חנה, 2000. "כל שנה יכולה להיחשב כשנה הראשונה", תיאוריה וביקורת 17, עמ' 149-154

ויס, ארז. (1999). "מחברות למחקר ולביקורת". תיאוריה וביקורת (גליונות 12-13): 301-311.

שגב' תום. 1984. 1949: הישראלים החדשים. עמ' 11-19; 280-305.

רוזין, אורית. 2002. המאבק על הצנע: עקרות הבית והממשלה. ישראל, 1: 81-118.

בשורה עזמי, 1998. "מאה שנות ציונות", תיאוריה וביקורת 12-13, עמ' 507-522.

פלד ושפיר. 2005. מיהו ישראלי? הדינמיקה של אזרחות מורכבת. עמ' 9-58.

מוריס בני, 1991. לידתה של בעיית הפליטים הפלסטינים: 1947-1949, תל אביב: עם עובד, ע' 396-382.

שפיר גרשון, 1993. "קרקע, עבודה ואוכלוסיה בקולוניזציה הציונית: היבטים כלכליים וייחודיים".

בתוך: רם אורי (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים, תל אביב: ברירות, עמ' 104-119.

לרנר, יוליה. 2013. "רוסים" בישראל כקולקטיב פוסט-סובייטי: על יישומו של רפרטואר תרבותי".

בתוך: שבט, ז. ואחרים (עורכים), מראי מקום: זהויות משתנות ומיקומים חברתיים בישראל. ירושלים:

מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 29 - 53.

פרשיצקי, אנה ורמניק, לריסה. 2015. הון תרבותי בהגירה: ארגון פישקא של צעירים דוברי רוסית בתל

אביב. סוציולוגיה ישראלית, יז (1): 121-146.

רטנר, דוד. 2015. ראפ, רגאי ו"המשוטטים": טעמים מוזיקליים ומיקום חברתי בקרב צעירים יוצאי

אתיופיה בישראל. סוציולוגיה ישראלית, יז (1): 32-56.

רביצקי, אביעזר. 1993. הקץ המגולה ומדינת היהודים. פרק 2 ופרק 4.

פיגה מיכאל, 2002 שתי מפות לגדה: גוש אמונים, שלום עכשיו ועיצוב המרחב בישראל ירושלים:

מאגנס. פרק מבוא ע"מ 11-21

גוטווין, דני. (2017). "ההגיון המעמדי של המהפך הארוך, 1973-1977". עיונים בתקומת ישראל [כרך נושא: ישראל 67-77, המשכיות ומפנה]: עמ' 21-57.

שטרית סמי שלום, 2004. המאבק המזרחי בישראל: בין דיכוי לשחרור, בין הזדהות לאלטרנטיבה, תל אביב. פרק שלישי: או שהעודה תהיה לכולם או שלא תהיה עוגה – הפנתרים השחורים. עמ' 119-186.

כזום, עזיזה. 1999. "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי השוויון האתני בישראל". סוציולוגיה ישראלית א(2): 385-428.

רם, אורי וברקוביץ ניצה. 2006. "שוויון ושוני". בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ' (עורכים) אי/שוויון. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון. עמ' 7-12.

פלדמן ג'קי, 2001. "בעקבות ניצול השואה הישראלית: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית", תיאוריה וביקורת 19, עמ' 190-167.

ארנדט, חנה. 2007 [1963]. אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע. פרק 1: בית המשפט. עמ' 11-29.

ויניצקי-סרוסי, ורד. 2005. "סיפור אגדה עם סוף לא נעים: יום הזכרון ליצחק רבין בבתי הספר היסודיים בישראל". בתוך: גור, ח. (עורכת). מיליטריזם בחינוך. תל אביב: הוצאת בבל. (עמ' 300-319).

קמפ ורייכמן, עובדים וזרים. הקדמה, עמ' 9-21.

יזרעאלי, דפנה. 1999. "המגדור בעולם העבודה". בתוך: יזרעאלי, דפנה ואחרות (עורכות), מין, מגדר, פוליטיקה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 167-217.

זיכרמן, חיים. 2017. חרדיות ישראלית בשלוש מערכות. תרבות דמוקרטית, כרך 17: 131-158.

בלנק, ישי. 2003. אין מולדת להומואים: גלובליזציה, פירוק מרחבי והגטו ההומו-לסבי. תיאוריה וביקורת, כרך 23: 83-111.

רם אורי, 2005. הזמן של הפוסט: הערות על הסוציולוגיה בישראל מאז שנות התשעים, תיאוריה וביקורת 26, עמ' 241-254.

חומר לקריאה נוספת:

פלד יואב וגרשון שפיר, 2000. "משיח של חלוציות לשיח של זכויות: זהות ואזרחות בישראל" בתוך: הרצוג חנה (עורכת), חברה במראה, תל אביב: הוצאת רמות, עמ' 537-515.

סמירה אסמיר, 2004. בשם הבטחון, מחברות עדאלה 4, ע"מ 2-8.

לומסקי-פדר, עדנה, רפפורט, תמר ולרנר, יוליה. 2005. אוריינטליזם במבחן ההגירה: סטודנטים רוסים קוראים מזרחיות. תיאוריה וביקורת, 26: 119-147.

שור, ניסן. 2017. הישראלי הנצחי. תל-אביב: הוצאת כתר.

אינגדאון-זנדה, שלי. 2019. חוסן בהגירה: הסיפור של יהודי אתיופיה בישראל.

תמוז, בנימין. 1984. פונדקו של ירמיהו. פרק 1: המתפרה (עמ' 7-41).

דהאן-כלב הנרייט, 1998. "מאורעות ואדי סליב", תיאוריה וביקורת 13-12, עמ' 158-149.

ינון כהן. 1998. "פערים סוציו-אקונומיים בין מזרחים לאשכנזים 1975-1995" סוציולוגיה ישראלית א 115-134 (1).

משגב, חן. 2014. מזרחיות. מפתח, 8: 67-96.

שנהב, יהודה. 2004. "הערות על זהות ופוליטיקה של זהויות". באתר: הקשת הדמוקרטית המזרחית. (כאן).

ליבוביץ-דר, שרה. 2016. סיפור השנה: בתוך משפט אלאור עזריה.

זרטל עידית, 1998. "חנה ארנדט נגד מדינת ישראל", תיאוריה וביקורת 13-12, עמ' 168-159.

ויץ יחיעם, 1998. "תנועת החרות נגד השילומים מגרמניה", תיאוריה וביקורת 13-12, עמ' 112-99.

אזולאי, אריאלה ואופיר, עדי. 2002. ימים רעים: בין אסון לאוטופיה. פרק 2: "האזרח יגאל עמיר". עמ' 44-62.

קמינר, מתן. 2019. מבטים מוסטים בערבה. הזמן הזה

מזרחי, ניסים. 2011. מעבר לגן ולג'ונגל: על גבולותיו החברתיים של שיח זכויות האדם בישראל. מעשי משפט, כרך ד': 51-74.
מזרחי, ניסים. 2017. הסוציולוגיה בישראל לאן? מסוציולוגיה של חשד לסוציולוגיה של משמעות. מגמות, נא (2): 69-114.

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
30 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 10 %

מידע נוסף / הערות:

הגשת דפי קריאה
הגשת עבודת סיום
השתתפות
אפשרות לציון בונוס

סילבוס מלא יעלה באוקטובר